

Vergaderjaar 2010–2011

21 501-33

Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie

Nr. 294

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 oktober 2010

Onderstaand doe ik u de kabinetsreactie op de Digitale Agenda voor Europa, COM(2010) 245, toekomen.

Met brieven van 3 mei 2010 (TK 21 501-33, nr. 274) en 28 mei 2010 (TK 21 501-33, nr. 278) is uw Kamer reeds geïnformeerd over de Nederlandse inzet voor de Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie van 31 mei 2010, waar ook is gesproken over de Digitale Agenda. In de bijlage ga ik, conform uw verzoek, uitvoeriger in op de relatie tussen de Nederlandse prioriteiten op dit Europese dossier en de Nationale ICT-Agenda 2008–2011.

De ICT-Agenda van dit kabinet eindigt in 2011. De Digitale Agenda voor Europa kent een looptijd van vijf jaar. Het volgende kabinet zal daarom in zijn nationale ICT-beleid voor de komende regeerperiode waarschijnlijk ook aangeven hoe de Europese Digitale Agenda hierin is gepositioneerd.

Het kabinet benadrukt dat het zich, gezien zijn demissionaire status, momenteel terughoudend opstelt in het Europese circuit. Zeker als het gaat om door de Tweede Kamer controversieel verklaarde onderwerpen, zoals het rapport van de parlementaire werkgroep auteursrecht.

De minister van Economische Zaken,
M. J. A. van der Hoeven

KABINETSREACTIE OP DE DIGITALE AGENDA VOOR EUROPA

De Digitale Agenda en de nationale ICT-Agenda 2008–2011

Een Europese ICT-strategie

Het kabinet verwelkomt het uitbrengen van de Europese Digitale Agenda als «flagship initiative» binnen Europa 2020. Hiermee positioneert de Europese Commissie ICT en het gebruik ervan terecht als essentiële drijver voor slimme, duurzame en inclusieve groei. Gezien het steeds groter wordende belang van informatie- en communicatietechnologie voor zowel economie als samenleving, zet Nederland in op maximale complementariteit en wederzijdse versterking van deze Europese ICT-strategie en de nationale ICT-Agenda 2008–2011.

Om ervoor te zorgen dat beide agenda's elkaar goed aanvullen, wordt steeds per onderwerp afgewogen welk niveau het meest effectief is, Europees of nationaal. Indien dat het Europese is, is het vervolgens van belang hoe ver dergelijke initiatieven zouden moeten gaan. Zo kan een interne markt voor digitale diensten alleen tot stand komen via Europese afspraken, terwijl het vergroten van digitale vaardigheden vooral op nationaal niveau gestimuleerd zal worden. Waar opportuun streeft Nederland er daarnaast naar als voorbeeldland te fungeren en mee te werken aan het bepalen van Europese standaarden en «best practices».

Als voorbeeldland wil Nederland zich blijven verbeteren op het gebied van ICT-toepassingen. Ook is het zaak meer innovatieve (buitenlandse) ICT-bedrijven aan te trekken. Hiertoe organiseerde EZ met de Nederlandse ICT-branche (ICT Office) en de gemeente Amsterdam in mei 2010 ondermeer het World Congress on IT (WCIT 2010). Op het congres, dat werd ondersteund door de Europese Commissie, spraken een kleine drieduizend aanwezigen uit negentig landen onder andere over energie-efficiëntie, digivaardigheden en e-government. Daar werd ook de Verklaring van Amsterdam gepresenteerd. Er wordt nu verkend hoe Nederland de inspirerende projecten, die van over de hele wereld zijn ingebracht voor de Verklaring, ook nationaal kan toepassen.

In deze kabinetsreactie wordt de inzet van het kabinet per actielijn van de Europese agenda weergegeven en daarbij vergeleken met de Nederlandse ICT-Agenda 2008–2011. In algemene zin blijkt uit onderstaande tabel dat de Nederlandse ICT-Agenda en de Digitale Agenda voor Europa qua prioriteiten goed overeenkomen.

Prioriteiten ICT-Agenda 2008–2011	Actielijnen Digitale Agenda
1. eVaardigheden	6. Digitale vaardigheden
2. Elektronische dienstverlening door de overheid	7. ICT en maatschappelijke uitdagingen
3. Interoperabiliteit en standaarden	2. Interoperabiliteit en standaarden
4. Maatschappelijke Domeinen en ICT	7. ICT en maatschappelijke uitdagingen
5. Diensteninnovatie en ICT	5. Onderzoek en innovatie
6. De ICT-basis	1. Een digitale interne markt/ 3. Veiligheid en vertrouwen/ 4. Snel en supersnel internet/ 5. Onderzoek en innovatie

Nederland staat ook achter het merendeel van de in de Digitale Agenda aangekondigde acties. Op bepaalde punten, zoals op het gebied van auteursrecht, breedband en vooral open standaarden, heeft Nederland evenwel nog enige opmerkingen en aanvullende wensen.

Het kabinet benadrukt dat het zich, gezien zijn demissionaire status, momenteel terughoudend opstelt in het Europese circuit. Zeker als het

gaat om door de Tweede Kamer controversieel verklaarde onderwerpen, zoals het rapport van de parlementaire werkgroep auteursrecht.

Nederlandse inzet

De Digitale Agenda voor Europa gaat uit van een positieve spiraal: attractieve content en diensten vergroten de vraag naar bandbreedte, hetgeen de uitrol van breedband stimuleert, en snellere netwerken leiden op hun beurt weer tot meer attractieve content en diensten. De Europese Commissie identificeert echter ook zeven obstakels voor dit zichzelf versterkende effect. De actielijnen van de Digitale Agenda zijn er op gericht deze zeven «probleemgebieden» aan te pakken:

1. Een digitale interne markt

De Europese Commissie stelt dat digitaal gezien er nog lang geen interne markt is. De online markt is te versnipperd en het illegale «aanbod» aan content is nog vele malen groter dan het legale. De totstandkoming van een online markt wordt nu belemmerd door het territoriale karakter van de auteursrechtlicenties. Een online muziekdienst moet hierdoor in 27 lidstaten een licentie verwerven om in de gehele EU actief te kunnen zijn. Nationaal ligt hier een directe link met de kabinetsreactie op het rapport van de parlementaire werkgroep Gerkens. Het kabinet deelt hierin de zorg van de werkgroep dat het auteursrecht onder druk is komen te staan van de snelle digitalisering en de opkomst van internet. Hierdoor dient een nieuwe balans gevonden te worden tussen het belang van de rechthebbenden op bescherming van hun werken en het belang van gebruikers om toegang te hebben tot een divers aanbod van content.

In de kabinetsreactie staat dat maatregelen om het illegale aanbod in te perken alleen succes kunnen hebben als er tegelijkertijd een voldoende en aantrekkelijk legaal aanbod is. Bedrijven moeten hiervoor de ruimte hebben en aangespoord worden om nieuwe business- en distributiemodellen te ontwikkelen. Nederland is daarom verheugd dat deze notie ook doorklinkt in de Digitale Agenda. Daarnaast is in de kabinetsreactie verwoord dat de structuur van het collectief beheer de belangen van de individuele rechthebbenden en de betalingsplichtigen zo efficiënt mogelijk moet dienen. De plannen van de Europese Commissie om voorstellen uit te werken om tot een pan-Europees licentiesysteem te komen, passen hier goed in. Nederland meent echter ook dat dit niet ten koste mag gaan van het aanbod van nationale cultuuruitingen uit kleinere landen en pleit dus voor het behoud van culturele diversiteit. Daarnaast vindt Nederland dat er Europese regels moeten komen die zorgen voor een gelijk speelveld voor collectieve beheersorganisaties. Nederland steunt daarom het voornemen van de Commissie om te komen tot een richtlijn die de transparantie en het toezicht voor collectieve beheersorganisaties harmoniseert. Met betrekking tot de plannen van de Commissie om de handhavingsrichtlijn¹ te evalueren, is Nederland van oordeel dat het van belang is dat de Commissie eerst onderzoekt waar precies de problemen liggen op het terrein van handhaving voordat er wordt geconcludeerd dat er nieuwe regels moeten komen.

De Digitale Agenda kondigt verder een Groenboek aan dat de kansen en uitdagingen rondom online distributie behandelt. Nederland zou hier graag een discussie gestart zien over het opnemen van een «fair use»-uitzondering in de richtlijn auteursrecht. De snelle technologische ontwikkelingen hebben consumenten in staat gesteld om op eenvoudige wijze creatieve ideeën te produceren, te publiceren en uit te wisselen: zogenaamde niet-commerciële user-created content. Dit zet de bestaande, limitatieve lijst van uitzonderingen in de richtlijn auteursrecht steeds meer onder druk. Een «fair use»-uitzondering zou meer flexibiliteit brengen in

---

¹ Richtlijn 2004/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten

de manier waarop het auteursrecht kan omgaan met de snelle technologische veranderingen op het internet.

2. Interoperabiliteit en standaarden

Het onderling digitaal kunnen communiceren (interoperabel zijn) van apparaten, toepassingen, netwerken en mensen en organisaties met behulp van open standaarden heeft grote voordelen. Hier valt nog veel te winnen. In het kader van de uitvoering van het actieplan Nederland Open in Verbinding is vastgelegd dat open standaarden voor Nederlandse overheden de norm zijn op basis van een pas-toe-of-leg-uit regime. Binnen het actieplan is kenmerkend voor een open standaard dat de standaard vrij beschikbaar is om te kopiëren en te gebruiken, het auteursrecht op royalty free basis wordt uitgeoefend en dat er geen beperkingen zijn voor (her)gebruik. Open standaarden staan tegenover gesloten standaarden die wel (potentiële) barrières voor gebruik door anderen kennen. Door gebruik van open standaarden worden gegevens beter uitwisselbaar en toegankelijk. Dit vereenvoudigt de publieke dienstverlening voor bedrijven en burgers en vermindert administratieve lasten. Doordat meerdere ICT-leveranciers open standaarden kunnen toepassen in hun software, wordt de overheid ook minder afhankelijk van specifieke ICT-leveranciers. Dit drukt de kosten en bevordert concurrentie en innovatie in de softwaremarkt.

In de tekst van de Digitale Agenda wordt geen expliciete voorkeur van de Europese Commissie vermeld voor open standaarden in vergelijking met gesloten standaarden. Dat is teleurstellend. Temeer daar de Europese Commissie het voornemen heeft om een nieuwe versie van een Europees Interoperabiliteitsraamwerk uit te gaan brengen voor het verbeteren van de digitale gegevensuitwisseling tussen overheidsdiensten in verschillende landen. Tegelijkertijd is het bemoedigend dat de Commissie het belang erkent van normen (standaarden) die door alle betrokken leveranciers kunnen worden toegepast, en die bijgevolg het gevaar verminderen, dat de overheden aan een bepaalde technologie vast komen te zitten. Het kabinet weet zich hierdoor gesteund in haar keuze voor open standaarden bij verwerving van ICT door overheden. Het kabinet zal zich bij de implementatie van de Digitale Agenda niet alleen blijven inzetten voor erkenning van het belang van open standaarden voor interoperabiliteit en leveranciersafhankelijkheid, maar ook voor het formuleren van een praktische strategie voor overheden om daadwerkelijk te komen tot het versnellen van adoptie en gebruik van open standaarden. Het kabinet stelt daarom de aanpak voor open standaarden ter beschikking aan andere lidstaten en de Europese Commissie, met als speerpunten: een heldere omschrijving wat onder open standaarden wordt verstaan, het opstellen van een lijst met concrete open standaarden en praktische instrumenten voor het omgaan met open standaarden bij het inkopen van ICT-producten en ICT-diensten door overheidsorganisaties.

3. Veiligheid en vertrouwen

Europese burgers zullen nieuwe media alleen volledig omarmen als zij hierop voldoende kunnen vertrouwen. Daarbij moet men zich (ook) bewust zijn van de gevaren op het internet. Daarom moeten overheden en bedrijven zich inzetten om cybercrime tegen te gaan, het bewustzijn te vergroten en onze ICT-systemen en netwerken te beschermen en weerbaar te maken tegen bedreigingen en verstoringen. Dat geldt uiteraard ook voor de Nederlandse burger. Dit is overeenkomstig nationale initiatieven (zoals het programma Digivaardig & Digibewust), publiek-private samenwerking voor de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van ICT-infrastructuren en -toepassingen of binnen het Informa-

tielknooppunt Cybercrime, alsmede het eind 2009 opgerichte Platform Internetveiligheid.

De Digitale Agenda kondigt aan dat deze streeft naar een betere EU-coördinatie ten aanzien van cyberaanvallen, en de rol van ENISA (European Network and Information Security Agency) wil versterken. Daarnaast wil de Commissie de netwerk- en informatiebeveiliging en bescherming van privacy versterken via bijvoorbeeld de herziening van de data-privacy richtlijn en het tot stand komen van een goede Europese samenwerking van Computer Emergency Response Teams (CERTs). Nederland ondersteunt deze Europese initiatieven van harte omdat deze de nationale inspanningen aanvullen en, zeker in het digitale tijdperk, vertrouwen en veiligheid niet ophoudt bij de grens.

4. Snel en supersnel internet

Met snel en supersnel internet heeft Europa een solide basis voor zijn digitale economie en maatschappij. De Digitale Agenda stelt hiervoor de volgende doelen:

- (1) Basisbreedband: Alle Europeanen beschikken in 2013 over basisbreedband.
- (2) Snel internet: In 2020 moeten alle Europese burgers de beschikking hebben over een internetverbinding van minimaal 30 Mbps.
- (3) Ultrasnel breedband: In 2020 moet ten minste 50% van de Europese burgers een breedbandabonnement hebben van meer dan 100 Mbps.

Het realiseren van deze doelen is in essentie aan de markt, maar de Commissie is van plan een Breedbandmededeling voor gezamenlijke actie op EU- en lidstaatniveau uit te brengen. De lidstaten worden hierbij opgeroepen om nationale breedbandstrategieën voor het behalen van deze targets te ontwikkelen. De nadruk ligt op hoe lokale autoriteiten (gemeenten en provincies) een rol kunnen spelen in het stimuleren van de uitrol van breedbandnetwerken.

Nederland verkeert in de gelukkige situatie dat kabel en ADSL sterk met elkaar concurreren. Mede hierdoor is ons land internationaal koploper op het gebied van breedband. Zoals ook in het rapport van de Taskforce Next Generation Networks wordt aangegeven, is het echter zaak om hierdoor niet op te lopen tegen «de wet van de remmende voorsprong». Het kabinet steunt de ambitie van de Europese Commissie om Europa als geheel naar een hoger plan te tillen. In de consultatie over de universele dienstverlening heeft Nederland dan ook aangegeven voorstander te zijn van opname van «functioneel toegang tot internet» als aparte dienst. Maar dit is niet het juiste instrument om de uitrol en het gebruik van supersnel breedband te stimuleren. Nederland is aarzelend ten aanzien van het vaststellen van harde doelen voor supersnel breedband, zoals de 30 Mbps doelstelling in 2020 (doelstelling 2). Dit kan marktverstoringen werken. Nederland pleit hier voor flexibiliteit, rekening houdend met de verschillende startposities van lidstaten en de lokale situatie (aanwezige infrastructuur en marktpartijen).

Wat betreft snel en supersnel internet via de mobiele netwerken is het noodzakelijk om voor meer ruimte voor mobiele communicatie te zorgen. Vanwege het snel groeiende gebruik van smartphones en breedbandig mobiel internet zijn meer frequenties nodig. Daarom wordt o.a. extra frequentieruimte in de 800 MHz band (digitaal dividend) vrijgemaakt. Daarnaast dient voor marktpartijen duidelijk te zijn welke frequenties voor mobiel internet en mobiel bellen zij de komende jaren kunnen verwerven en wat daarbij de randvoorwaarden zijn. Op deze manier wordt voor alle partijen duidelijk wanneer en tegen welke voorwaarden ze frequenties

kunnen verwerven. Ten aanzien van de digitalisering van frequenties, en het daarbij optredende digitale dividend, is het kabinet voorstander van coördinatie bij de ingebruikname, maar tegen een verplichte Europese ingangsdatum.

Het volgende kabinet staat voor de uitdaging om een nationale breedbandstrategie te formuleren die tevens antwoord geeft op de motie Vendrik – Van der Ham. De Taskforce Next Generation Networks heeft hiervoor al belangrijke bouwstenen aangeleverd. Dan is ook meer bekend over de breedbandmededeling met het Europese raamwerk.

5. Onderzoek en Innovatie

De Commissie signaleert dat Europa relatief (te) weinig in ICT R&D investeert en goede ideeën onvoldoende worden vertaald in commerciële producten. Om dit probleem aan te pakken, zet de Digitale Agenda in op het aanjagen van private investeringen via pre concurrentiële aanbestedingen en PPS-constructies. Daarnaast moeten zowel de Europese als nationale middelen voor ICT R&D substantieel worden verhoogd. Het ICT-aandeel in KP7 zou elk jaar met 20% omhoog moeten en de Commissie appelleert aan de lidstaten dit te matchen met een verdubbeling van hun jaarlijkse uitgaven per 2020.

Het kabinet acht ICT-onderzoek en een excellente onderzoeksinfrastructuur van direct belang voor de in de ICT-Agenda 2008–2011 gestelde doelen. In 2009 is SURFnet van start gegaan met het Surfnet 7 project. Dit brengt het SURFnet netwerk naar een nog hoger niveau. SURF heeft hiervoor € 32 mln uit de Fes-gelden ontvangen. Daarnaast werkt SURF aan de organisatorische samenhang van de nationale e-infrastructuur en beheer voor onderzoek. Met NWO werkt SURF aan de oprichting van een e-Science Research Center. Voor het creëren van innovatiekansen en het op peil houden van de ICT-kennisbasis heeft het kabinet verder een reservering gemaakt van € 50 mln voor het COMMIT-voorstel. Volgens planning is een onafhankelijke internationale adviesraad ingesteld om het kabinet hierover bindend te adviseren. Verder zal het kabinet erop toezien dat de door het Nationaal Regieorgaan voor ICT-onderzoek en -innovatie (ICTRegie) bereikte resultaten, zoals de ICT-Innovatieplatforms, goed verankerd worden en dat hierop doorgepakt wordt. (TK, 2009–2010, 26 643, nr. 162). Tot slot verkent een door NWO voorgezeten Taskforce de mogelijkheden voor structurele financiering van de ICT-onderzoeksinfrastructuur.

Nederland sluit zich aan bij het streven van de Commissie om de Europese inspanningen op dit gebied te versterken. De EU is met 500 mln inwoners in potentie de grootste ICT-markt ter wereld, maar wordt momenteel voorbij gestreefd door landen als de VS, Japan en de regio Zuidoost-Azië. Het voornemen van de Commissie om de toegang tot EU-onderzoeksbudgetten «lichter en sneller» te maken is dan ook zeer positief te noemen en sluit aan op de Nederlandse inzet rond de stroomlijning van het instrumentarium voor de financiering van onderzoek en vereenvoudiging van deelnameregels voor Europese onderzoeksprojecten. Nederland zet er ook op in dat ontwikkelde kennis daadwerkelijk leidt tot het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en bijdraagt aan welzijn en welvaart door de omzetting van die kennis in innovatieve producten en diensten. Aantrekkelijkere aanvraagprocedures, voor onder andere het mkb en talentvolle onderzoekers, dragen hier direct aan bij. Ook het gebruik van pre concurrentiële aanbestedingen en de in het algemeen meer vraag- en gebruikergestuurde benadering die de Commissie voorstaat, passen volledig binnen deze visie. Ten aanzien van

de oproep aan de lidstaten om de R&D-budgetten te verdubbelen is Nederland echter van mening dat lidstaten dit zelf dienen te bepalen.

6. Digitale vaardigheden

Op de arbeidsmarkt is effectief ICT-gebruik (vaardig én veilig) door werknemers van groot belang voor de productiviteit en de concurrentiekracht van bedrijven. Vaardige informatiewerkers zorgen voor innovatie, een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor buitenlandse bedrijven, hogere productiviteit, en dus voor economische groei op macroniveau. Op individueel niveau zijn digitale vaardigheden steeds vaker vereist voor een arbeidsplaats. Vaardigheid én bewustzijn vergroten het vertrouwen in digitale diensten. De drempel om deze diensten ook daadwerkelijk te gebruiken wordt hierdoor weggenomen. Daarmee ligt de weg open om optimaal mee te kunnen draaien in de informatiesamenleving. De Europese Commissie schat dat grofweg 30% van de Europeanen nog nooit met het internet in aanraking is geweest. 10% van de Nederlanders (1,6 miljoen) kan niet tot nauwelijks met een computer en internet omgaan. Daarnaast blijkt dat slechts een klein deel van de Nederlandse bevolking het volle potentieel van internet benut.

Het meerjaren programma Digivaardig & Digibewust (2009–2013) richt zich op het op een hoger niveau brengen van de digitale vaardigheden en het digitaal bewustzijn van verschillende doelgroepen (digibeten, ondernemers, senioren, jongeren & hun opvoeders en professionals & bestuurders binnen de overheid). Dit wordt uitgevoerd op basis van publiek-private samenwerking. Sinds de start van het programma zijn in samenwerking met diverse partners verschillende producten ontwikkeld en in gebruik genomen, zoals de website Digivaardig Digibewust, Cyberouders, I-coach, Werkboek voor ondernemers, Willie Web Wijs en het Internet Bootcamp. Daarnaast gaat het UWV Werkbedrijf klanten verwijzen naar het in het kader van het programma Digivaardig en Digibewust ontwikkelde gratis online oefenprogramma «Klik & Tik Het internet op», waarmee basale vaardigheden kunnen worden aangeleerd. Ook worden studenten via maatschappelijke stages ingezet om werkzoekenden en anderen hierbij te ondersteunen. Aanpalend is in 2008 Mediawijzer.net ingericht, een netwerk dat tot doel heeft burgers en organisaties in Nederland mediawijs te maken.

De Digitale Agenda vermeldt dat digitale vaardigheden als prioriteit zullen worden opgenomen in het nog uit te brengen «New skills for new jobs flagship». Daarnaast wil het tools en indicatoren voor het in kaart brengen en monitoren van ICT-competenties gaan ontwikkelen. De gewoonte om tussen lidstaten «best practices» uit te wisselen wordt voortgezet. Verder roept de Commissie de lidstaten op om uiterlijk in 2011 nationaal beleid op dit gebied te implementeren.

De Europese Commissie concentreert zich hiermee op coördinatie, monitoring, ontwikkelen van tools en het uitwisselen van best practices. Zo ondersteunt zij de inspanningen op nationaal niveau, waar deze ook thuis horen. De lidstaten kunnen immers zelf het beste beoordelen op welke manier welke groepen benaderd moeten worden. In EU-verband pleit Nederland ervoor de aandacht niet alleen te vestigen op het voorkomen van een digitale kloof, maar ook op de economische en maatschappelijke voordelen. Het gaat dan zowel om digitale vaardigheden, als meer hoogwaardige eSkills. Deze vallen onder te verdelen in twee categorieën: ICT-vaardigheden van professionals die nodig zijn om te kunnen innoveren (ook wel e-business skills) en de businessvaardigheden van ICT'ers. De Commissie heeft in haar actieplan oog voor beide aspecten. In Nederland is de Taskforce eSkills sinds eind 2009 bezig om te

inventariseren hoe groot het eSkills-probleem voor Nederland is, wat er al aan wordt gedaan en of er draagvlak is voor een meer gecoördineerde publiek-private aanpak van het voorziene tekort aan werknemers met eSkills. In een recente interimrapportage van de Europese Commissie over de voortgang van activiteiten vermeld in de «eSkills for the 21st Century» verklaring¹, komt Nederland goed uit de bus. Dit is met name te danken aan programma's als Digivaardig & Digibewust, die hierboven zijn beschreven. Een in opdracht van de Nederlandse Taskforce eSkills verricht onderzoek – uitgevoerd door hetzelfde bureau dat de genoemde interimrapportage voor de EC opleverde – wijst echter uit dat er in de jaren tot 2015 in Nederland een groot tekort gaat ontstaan aan mensen met deze competenties. De omvang van dat tekort is afhankelijk van het economische groeiscenario en komt uit op tussen circa 25 000 arbeidsplaatsen bij stagnerende economie en 42 000 arbeidsplaatsen bij sterke ICT-gedreven groei. Wat dat tekort urgent maakt, is dat juist mensen met deze competenties nodig zijn om innovaties door te voeren bij bedrijven, maatschappelijke organisaties en bij de overheid. Zij zijn dus cruciaal voor vernieuwing en economische groei.

7. ICT en maatschappelijke uitdagingen

De Digitale Agenda richt zich ook op de rol van ICT bij het aangaan van maatschappelijke uitdagingen als vergrijzing, stijgende zorgkosten, klimaatverandering, mobiliteit of de kwaliteit van het onderwijs. In ons land is al geruime tijd aandacht voor de inzet van ICT voor dergelijke maatschappelijke doeleinden. Bijvoorbeeld via het programma Maatschappelijke sectoren en ICT (M&ICT), dat erop gericht was succesvolle toepassingen op te schalen, en de Investeringsimpuls ICT in Maatschappelijke Domeinen voor grotere innovatieve projecten. Beide initiatieven zijn in 2010 afgerond. Europese agendering en grensoverschrijdende samenwerking hebben hier zeker een toegevoegde waarde.

Dit sluit ook aan bij de extra aandacht die afgelopen kabinetsperiode is uitgegaan naar de relatie tussen ICT en energie. Enerzijds zorgt het toenemende gebruik van ICT voor een stijgende energieconsumptie en CO₂-uitstoot. Anderzijds biedt ICT grote mogelijkheden om juist efficiënter om te gaan met energie. Om het energieverbruik van ICT zelf omlaag te brengen, is door de ICT-sector een meerjarenafspraak ondertekend, waarin is afgesproken dat deze een reductie van 30% in het energieverbruik van ICT tussen 2005 en 2020 zal realiseren. Aan de verbruikskant in andere sectoren kunnen slimme elektriciteitsnetwerken, telewerken en -vergaderen, groene datacentra en slimme logistiek en vervoer substantiële besparingen opleveren en bovendien het inpassen van duurzaam opgewekte stroom mogelijk maken.

Vanuit Europa wordt in de mededeling van de Commissie ondermeer aangekondigd dat zij erop toeziet dat de gemeenschappelijke meetmethode voor het vaststellen van de CO₂-footprint van de ICT-sector zelf in 2011 wordt geïmplementeerd. Verder zal zij partnerships bevorderen tussen het ICT-bedrijfsleven en grote energieverbruikende sectoren, om hier tot hogere energie-efficiency te komen. Daarnaast is de Commissie van plan om de potentiële bijdrage van slimme energienetwerken in kaart te brengen en een voorstel voor bepaalde minimumfunctionaliteiten van dergelijke netwerken uit te werken. Deze initiatieven vormen een goede ondersteuning van het nationale beleid.

Binnen deze doelstelling behandelt de Commissie ook de gezamenlijke inspanningen op het gebied van de elektronische overheid, en in het bijzonder interoperabiliteit (zie actielijn 2, Interoperabiliteit en standaarden). In de ICT-Agenda 2008–2011 is de elektronische overheid

¹ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/eskills21_interim_report0609.pdf

een apart speerpunt. Hieraan is onder andere gewerkt in het kader van het nationaal uitvoeringsprogramma dienstverlening en e-overheid (NUP). De Europese Commissie zal dit najaar nog een e-government actieplan uitbrengen, met specifiekere doelstellingen. Afstemming tussen de Commissieactiviteiten en de nationale activiteiten is hierbij geborgd.

Conclusie

De Digitale Agenda sluit op veel punten aan bij de nationale ICT-Agenda 2008–2011. Alle prioriteiten uit de nationale agenda komen terug in de Europese agenda. De aangekondigde acties op Europees niveau vormen veelal een welkome aanvulling op het nationale beleid en het subsidiariteitsbeginsel wordt goed toegepast. Alleen aangaande het auteursrecht en vooral ten aanzien van open standaarden had Nederland meer ambitie willen zien. Bij het onderwerp breedband lijkt de Commissie weer meer te willen sturen dan Nederland voorstaat.

De mededeling van de Commissie bevat een paraplustrategie voor de komende vijf jaar. De hieruit voortvloeiende acties zullen te zijner tijd op hun merites beoordeeld moeten worden door het volgende kabinet. Het is ook aan een nieuw kabinet om De Digitale Agenda te integreren in en te positioneren ten opzichte van zijn ICT-beleid voor de komende regeerperiode.